



Sana
çocuklarınızın
gelişmesini
sağlar!

GRAFİKA

Çocukların, büyüme çağında, çabuk yorulduklarını ve zayıf düştüklerini sık sık unuturuz.

Besleyici kıymeti yüksek, A ve D vitaminleri bol olan SANA ile çocuklar daima kilodan ve boydan kazanırlar.

Sabah, akşam onlara bol SANA sürümüş ekmeğe yediriniz.
Çocuklar SANA'da çok sevdikleri nefis tad ve tazeliği daima bulurlar.



*Çocuklarınıza bol Sana:
ucuzdur,
gelişmeleri için elzemdir.*

118

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

Ocak 1960

İÇİNDEKİLER:

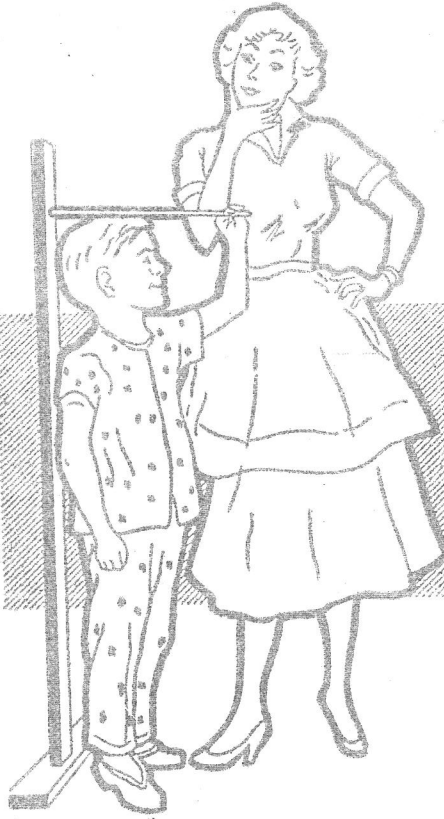
FOLKLOR VE MASAL	Enver Naci GOKŞEN
KOÇ HALAYI	Mahmut R. GAZİMİHÂL
PAZVANT OĞLU ÜZERİNE İKİ DESTAN	Cahit ÖZTELLİ
YUSUFELİPLİ KEŞFİ (III)	Adil ÖZDER
BOZKIR'DAN DEYİŞLER	İsmet ÖZALP
KARS İLİ HALK OYUNLARININ ADLARI (I)	KIRZIOĞLU M. Fahrettin
DİVRİĞİ'DE ATASÖZLERİ VE TÂBİRLER (III)	Tarık ORHAN
KUL AHMET'İN HAYAT VE ŞİİRLERİ	Şükrü ELÇİN
ŞEYHOSMAN KÖYÜ BİLMECELERİ	Cafer ÖZTÜRK
AYIN OLAYLARI: ŞERİF BAYKURT'UN DERLEME GEZİLERİ — GAZİ- ANTEP HALK OYUNLARI DERNEĞİ KURULDU — BOZKIR KAŞIK O- YUNU TOPLULUĞU HILTON'DA	Bora HİNÇER
BİZE GELEN KİTAPLAR	

Sayı: 126

Kuruş: 50

119

İSTANBUL'DA AYDA BİR DEFA ÇIKAR HALK KÜLTÜRÜ DERGİSİ



Sana
çocuklarımızın
gelişmesini
sağlar!

GRAFİKA



Çocukların, büyüme çağında, çabuk yorulduklarını ve zayıf düştüklerini sık sık unuturuz.

Besleyici kıymeti yüksek, A ve D vitaminleri bol olan SANA ile çocuklar daima kilodan ve boydan kazanırlar.

Sabah, akşam onlara bol SANA sürülmüş ekmeğe yediriniz.
Çocuklar SANA'da çok sevdiikleri nefis tad ve tazeliği daima bulurlar.

*Çocuklarınıza bol Sana:
ucuzdur,
gelişmeleri için elzemdir.*

Sana

Sana

TÜRK FOLKLOR ARASTIRMALARI

126

Ocak 1960

İÇİNDEKİLER:

FOLKLOR VE MASAL	Enver Naci GÖKŞEN
KOÇ HALAYI	Mahmut R. GAZİMİHAL
PAZVANT OĞLU ÜZERİNE İKİ DESTAN	Cahit ÖZTELLİ
YUSUFELİ'LI KEŞFİ (II)	Adil ÖZDER
BOZKIR'DAN DEYİŞLER	İsmet ÖZALP
KARS İLİ HALK OYUNLARININ ADLARI (I)	KIRZIOĞLU M. Fahrettin
DİVRİĞİDE ATASÖZLERİ VE TABİRLER (III)	Tarik ORHAN
KUL AHMET'İN HAYAT VE ŞİİRLERİ	Şükrü ELÇİN
ŞEYHOSMAN KÖYÜ BİLMECELERİ	Cafer ÖZTÜRK
AYIN OLAYLARI: ŞERİF BAYKURT'UN DERLEME GEZİLERİ - GAZİ- ANTEP HALK OYUNLARI DERNEĞİ KURULDU - BOZKIR KAŞIK O- YUNU TOPLULUĞU HİLTON'DA	Bora HINÇER
BİZE GELEN KİTAPLAR	

Sayı: 126

Kuruş: 50

**YENİ YILIN
İLK ÇEKİLİŞİNDE
280.000
LİRALIK İKRAMIYE**

16 Ocak 1960 akşamına kadar
BÜTÜN TASARRUFLARINIZI
TÜRK TİCARET BANKASI nda
toplayınız

3 APARTMAN dairesi
(Beheri 40.000 lira değerinde)

6 ARSA ve
110.000 liralık muhtelif
PARA İKRAMİYELERİ

**TÜRK
TİCARET BANKASI**



T. 48.

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

KURULUŞU : AĞUSTOS 1949
AYDA BİR DEFA İSTANBUL'DA ÇIKAR HALKBİLGİSİ DERGİSİ
SAHİBİ : İHSAN HİNÇER

No. 126

OCAK 1960

YIL: 11 — ÖLÜT: 6

Folklor ve Masal

Yazan: Enver Naci GÖKŞEN

Masalın tarifi: «Ağızdan ağıza, kuşaktan kuşağa geçen bir çeşit halk hikâyesi» (1) şeklinde, ya da kısaca «içinde olağanüstü olaylar bulunan hikâyeye» diye tarif ettiğimiz masalın daha başka, daha değişik tarifleri de vardır. Masal ise kendini şöyle tanıtır: «Bu toprağın da bir masal dünyası var: Uçsuz bucaksız bir dünya bu. Keloğlan'ı da içine alır, Köroğlu'nu da. Peri kızını da içine alır, dev anasını da. Yine de bir funduk kabuğuna sığar, yedi dünyaya sığmaz...» (2) Bu sözlerde, masalın tarifine girebilecek her fikir var. Masalın, konu bakımından kaç türlü olduğu bile belirtilmiş: Keloğlan masalları, Köroğlu masalları, Peri kızı masalları, Dev masalları. Bu arada, sadece, önemli bir masal çeşidi olan «Çengi-câne» masallarının adı geçmemektedir.

«Masal deyip geçmeyin: Kökleri var geçmişte, dayanır durur dağ gibi; dalları var üstümüzde, yeşerir gider, bağ gibi...» (3) Bu cümleler de masalın önemini ve nesilden nesile geçme özelliğini belirtmektedir.

Prof. M. Şekip Tunç, masalı: «mythe deailen beşeri ilk kültürün en mütekâmil numuneleri olan eserlerin çocuk çağındaki ibdalarıdır.» şeklinde tarif ettikten sonra açıklamasını da yapar: «Aklî ve mantikî düşünme disiplinine erişmezden evvel insanlar, duygu ve hayal disiplini içinde uzun devirler geçirmiştir. Masal ve mythe işte bu devirlerin bize kalan artıklarıdır. Bu itibarla benzetmek caizse bunlar, insanlığın çocukluk devrinin yadigarıdır. Aklî ve mantikî düşünceyi kazanmamız ve ondan sonra tecrübi ve ilmi düşün-

ceye erişmemiz neden ilk düşüncemizin batıl ve suni olmasını icabettirsin? Mazinin bu eserlerine fena yüz gösterilmesi bilhassa 18. asrın akılcı inkılabı ile başlamıştır. (4)»

Folklorumuz üzerine, çeşitli dillerde otuzaya yakın eser vermiş olan Macar Profesörlerinden İgnats Konoş da masal için şunları söylüyor: «Masallar hem eski çağların dinini ve bu dinlerin nasıl olduklarını, hem de geçmiş zamanlarda yaşayanların edebiyatını, hikemiyatını yazılmış tarihlere ziyade anlatır. Masal dediğimiz şey, her milletin âyine-i devrandır. Bu aynaya bakacak olursak hem eskilerin âdetlerini, hem kadim çağların ahlakını da görmüş oluruz. Masallar, epik-dastan nevinden olup yekdiğerini itmam ve ikmâl eder. (5) ».

Bütün bu tarif ve açıklamalar bize gösteriyor ki bir zamanlar küçümsenmiş, benimsenmemiş, âdeta edebiyat dışı sayılmış olan masal, artık bir folklor hazinesi, zengin bir edebiyat konusu haline gelmiştir.

Masalın kökleri: Masal, kendi kendini tarif ederken: «Bu toprağın da bir masal dünyası var...» ve: «masal deyip geçmeyin; kökleri var geçmişte...» deyip durduğu halde onu, bazılarının yaptığı gibi, milletlerin ortak malı haline getirmek insafsızlık olur. Prof. Konoş masalları kaynak bakımından ikiye ayırmaktadır: 1 — Millî masallar, 2 — Kökü Hindistana uzanan masallar. Bu ünlü Türkolog, bir kısım masalı Hindistana maletmekle beraber millî masalları da inkâr etmemektedir.

SÖT VEREN ANNELER,
KANSIZLIK, ZAFİYET
KLOROZ, İŞTAHSIZLIK
SIRACA VE NEKAHAT
İÇİN



HER İŞ ADAMI, VE HER MÜ-
ESSESE, REKLAMLARINI İS-
TANBUL TRAMVAY VE TUNEL
İDARESİNİN OTOBÜSLERİN-
DE, TRAMVAYLARINDA, Dİ-
REKLERİNDE VE TUNELDE
YAPIYOR.

SİZ DE MALINIZI VE MÜESSE-
SENİZİ TANITMAK İSTİYOR-
SANIZ, İDARE'NİN BEYOĞ-
LU'NDA, METRO HAN'DA 4.
ÜNCÜ KATTAKI İLANAT BÜRO-
SU'NA MÜRACAAT EDEREK,
İ. E. T. T.'
NİN VASİTALARINDA YER
AYIRTINIZ.



Masalın Hindistandan çıktığını iddia edenler de var. Fakat bunlar, henüz iddialarını ispatlayamamışlardır. Prof. Konoş diyor ki: «Bütün dünya masallarının iki aklı var: Biri Orta Asya'daki Hindistan'da, öbürü de her milletin kendine ait düşünüşünde... Dünyanın bütün masallarını, her türlü halk hikâyelerinin izi Hintlilerin eski diyarına giden ruhi yollarını gösterir. Arapların bile Bin Bir Gece rüyalarında sayıklanmış masalları da onların masallarını andırır. Türklerin Heft Peyker, Tuhaname, Sâhir Hindî ve bunlara benzer daha bir çok masal kitapları eski Acemistan'ın kestirme yolunu geçip Hindlilerin sihirli, büyüü diyarlarına uzanıp onların çeşmesinden fışkırır. O şimdiki Türk masallarında söylenen dev, ejderha, peri gibi işittiğimiz ruhlar, putperestlik devrinden kalma hâtıralardır. O putperestlik, eski Türklerin ateşperestliği olup tabiatın türlü zuhurati olan ateşe, yele, yağmura, nebata ve hayvanata da tapmışlardır. Bunlardaki ruhlar, kanatlanarak şark havasında öteye berie uçarak tâ garp memleketlerine kadar yayılmış. Bunun gibi mitolojik masallardan başka bir de her milletin kendi tabiatına, fikirlerine mahsus masalları da vardır... (6)»

Masal üzerine değerli çalışmaları bulunan Naki Tezel'in aşağıdaki sözleri, masalın milli folklor bakımından gösterdiği değişiklikler için çok doğru ve isabetlidir: «Bir masalın ilk defa ne zaman ve kimin tarafından ibda edildiği belli değildir. Esasen bir folklor unsuru olan masal, diğer bütün folklor maddeleri gibi sahipsizdir. Bilinmeyen bir zamanda, malûm olmayan bir yerde birisi tarafından söylenmiş, zamanla söyliyene unutulmuş ve masal ma'serinin malı olmuştur. Masal, bir taraftan şahıs, diğer taraftan da muhit değiştiren muhtelif şekillere girmiş, aslı hüviyetini kısmen kaybetmiştir. Bugün bir yerde dinlediğimiz masalın diğer bir çevrede tamamen başka çehre ile karşımıza çıktığını görürüz. (7)»

Yazar, makalesinin başında masalı «halk edebiyatımızda kendine has bir mevkii olan, içtimaiyatçarın önemle üzerinde durdukları, tarihçilerin faydalandıkları, dilcilerin ve edebiyatçıların, hattâ terbiyecilerin bir materyal olarak her zaman baş vurdukları...» bir kaynak şeklinde tanıttığına göre, yukarıki satırlar doğrudan doğruya, masalın ma'seri — milli niteliğiyle ilgilidir.

Masal çeşitleri: Bugüne kadar masalın derli toplu bir bölümlenmesi yapılmış değildir. Biz burada, kendimize göre bir bölümlenme sunuyoruz. Masalla, folklorla uğraşan kimseler de bu konuda fikirlerini açıklarlar, bize yardım ederlerse

«dört başı mamur bir masal tasnifi» elde etmiş oluruz.

Masalları başlıca iki kısma ayırmak mümkündür: I. Folklor masalları, II. Doğrudan doğruya yazılan veya «ferdi» masallar.

I. Folklor masalları: Topluluğun ruhundan doğan ortak mahsullerdir. Bunları da iki kısma ayırabiliriz: 1. İşlenmemiş masallar, 2. İşlenmiş masallar.

1. İşlenmemiş masallar: Doğrudan doğruya halkın dilinde ve hafızasında yaşadığı gibi anlatılan masallardır ki daha ziyade sözlü haldedirler. Masal ninelerinin anlattıkları masallar gibi. Bu nevin yazılı örneğini de vaktiyle, Prof. Caferoğlu vermişti: Anadolu'da dolaşp folklor masallarının halkın ağzından bütün şive özellikleriyle tesbit ederek seri halinde neşretmişti.

2) İşlenmiş masallar: Folklor masalının iki şekilde işlendiğini görmekteyiz:

a) Serbest işleme: Bu çeşit masallar da ya masalın masalını, mahalli şivelerden kurtararak günün yazı diliyle, aslına fazla bağlı kalmadan, oldukça serbest bir şekilde işlenirler. (Naki Tezel'in masallarında olduğu gibi) Yahut da masalın masalını — orijinalitesini kaybettirmeden — yazanın şahsiyetini belirtecek şekilde ve masal geleneğine uygun bir halk ağız ve halk zevkiyle yazılırlar. (Eflâtun Cem Güney'in masallarında olduğu gibi.)

b) Aslına bağlı işleme: Aslı, sözlüsünü muhafaza ederek yazılı hale getirilen masallar. Bu çeşit masallar bugünün halk ağız ve halk zevkine göre işlenirken aradaki ağız farkı giderilir, cümlelerin kuruluşuna, masalın folklor özelliklerine mümkün olduğu kadar bağlı kalınır. Grimm Kardeşlerde olduğu gibi.

II. Doğrudan doğruya yazılan veya «ferdi» masallar: Edep ve şairlerin bir fikri belirtmek veya sanat göstermek maksadıyla yazdıkları masallardır. Bunlara «masal tarzında hikâyeler» demek de mümkündür. Ferdi masalları: 1. Manzum, 2. Mensur olmak üzere ikiye ayırabiliriz:

1. Manzum masallar: Bu çeşit masalların başında manzum fâbller gelir ve ilk örnekleri de, Lafontaine'in manzumeleri teşkil eder. Bizde ise manzum masal örnekleri, Tanzimat edebiyatı şahsiyetlerinden bazılarının Lafontaine tercümeleleri veya telif fâbilleriyle görülmeye başlar; Ziya Gökalp'in «Kızıl Elma»daki şiirleri, Orhan Seyfi'nin «Peri Kızı ile Çoban» ve Halûk Nihat Pepey'nin «Geçmiş Zamanın Masalları»... ile devam eder. Avni Başman'ın Ezop'dan — Lafontaine tarafından işlenmemiş — masalları manzum olarak

Türkçemize kazandırdığını öğrenmiş bulunuyoruz. Henüz yayımlanmamış olan bu eser de bu grubun örneklerine girer.

2. Mensur masallar: Masal geleneğinden kısım faydalanarak yazılan hikâyelerdir ki, batıda ve bizde bu alanda örnekler vermek pek çok sanataçıya raslamaktayız. A. Daudet'in «Altın Beyinli Adam», Oscar Wilde'in «Gülle Bülbülü» çok bilinen ve sevilen mensur masallardandır. Doğunun «Kelle ve Dimne» si de bu nevi masalların eskilerindedir. Bizde de Ahmet Hikmet Müftüoğlu'nun Alpaslan Masalını örnek olarak gösterebiliriz.

Masalın bölümleri: Bir folklor masalı, başlıca üç bölümden ibarettir: 1. Döşeme, 2. Gövde veya gelişme, 3. Üç elma.

1. Döşeme: Masalın başındaki giriş bölümüdür. Burada, masalçı, söz ustahını alabildiğine gösterir. «Döşeme» bölümünün «tekerleme» diye adlandırıldığı da olur. Oysaki tekerlemeler, masalların herhangi bir yerinde, kişi halinde tekrarlanan sözlerdir; «döşeme» ise masalların ancak başında raslanan söz zincirleri, söz hünerleridir. Meselâ, «az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş...», «bir varmış, bir yokmuş, Allah'ın kulu çokmuş...», «var varanın, sür sürenin, destursuz başa girenin...» sözlerine tekerleme denir. Tekerlemeler, masalın herhangi bir yerinde geçtiğine göre, «döşeme» bölümünde de kullanılabilirler. Döşeme bölümüne sadece Türk masallarında rastlanır. Dünya masallarında böyle bir bölüme rastlanmaz; doğrudan doğruya olayla başlar.

Folklor masallarının her çeşidinde «döşeme» bölümü bulunur. Prof. İ. Konoş'un, şair Nigâr Hanımın annesinin ağzından yazdığı, «işlenmemiş folklor masalı» türüne giren bir masalın «döşeme» sinde şunları okumaktayız:

«Bir varmış, bir yokmuş. Allah'ın kulu çokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur kazan içinde, deve tellâl iken, sıçan berber iken, ben on beş yaşında iken, anamın babamın beşiğini tıngır mıngır sallarken, var varanın, sür sürenin, destursuz başa girenin hali budur hey!.. Yaranı safa, Bekri Mustafa, kaynadı kafa... Ak sakal, kara sakal, pembe sakal, yeni berber elinden çıkmış bir taze sakal... Kasap olsam salıyamam satırı, nalbant olsam nalliyamam katırı, hamamcı olsam dost ahabatı hatırı... Birisi benim kârım değil. Doğru kelâm, bir gün başıma yıkıldı hamam... Dereden siz gelin, tepeden ben. Anasını siz sevin, kızını ben. Tahta merdiven, taş merdiven, toprak

merdiven... Tahta merdivenden çıktım yukarı; ol çapkın kızlar, andıkça yüreğim sızlar. Perdeyi kaldırdım, baktım köşede bir hanım oturur, şöyle ettim, böyle ettim, tabanın altına bir fiske vurdum, su peruzesi gibi tıril tıril titiyor. Buradan kalktık, gittik, gittik... Az gittik, uz gittik, dere tepe düz gittik, altı ay, bir güz gittik... Bir de arkamıza baktık ki bir arpa boyu yer gitmişiz. Yine kalktık, gittik, gide gide gittik... Göründü Çin Maçın padişahının bağları... Girdik birine, değirmencinin biri değirmen çevirir. Yanında bir de kedisi var. O kedideki göz, o kedideki kaş, o kedideki burun, o kedideki ağız, o kedideki kulak, o kedideki yüz, o kedideki sağ, o kedideki kuyruk...»

İşlenmiş folklor masallarının sanatlı örneklerini vermekte olan Eflâtun Cem Güney de «Altın Heybe» sinin başında şunları söyler:

«Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde ciller cirit oynarken eski hamam içinde... Dımlıydı, mırıldıydı, raftan fincan düştü kırıldıydı, hem de ne fincan düştü kırıldıydı, hem de ne fincan ya!.. Dedemin dedesinin dedesinden kalma, kulpu kırık, kenarı yok, şu ahım şahım fincan... O akşam ne cezveyi köpürdetebildim ne kahveyi hüpürdetebildim. Bakın hele, şu ettiği yetmiyormuş, kırıldığı kırıkı geçmiyormuş gibi, bir de karşıma geçip oh çekmez mi ya; bizim güdük fare!.. Kızmayın benim canım efendim, bu farenin derdinden bittim, tükendim. Benim gibi bir yalın kat adam değil, kanbur felek, kadife yelek bile dayanamaz buna. Bir gece değil, beş gece değil, her gece bu kuyruğunu yay ediyor, unu bulguru pay ediyor; yağı kıymayı zay ediyor... Öyle ya, hani han, hani harman? Evimin ardı tarladır, ekini kor, bize zorlar; karanlıkta göz parlatır ama gel gelelim, kaçak dövüşüne metin, ne var, ne yok teslim ettik bütün, bacadan çıkmaz oldu bütün, gayri ya bu fare durur, ya biz. Bu gece düşündüm taşındım, tatlı tatlı kaşındım, baktım ki olur gibi, olacak gibi değil, ne yapım yaptım yine, telli pullu bir arzular yazdım kediye; dilediğim yerini bulursa kilerde nöbet bekleteceğim...»

«Döşeme» bölümü, anlatılacak olan masalın gerçek dışılığını, hayaliliğini belirtmek, dinleyenlerin merakını uyandırmak, neşelendirmek maksadıyla söylenir. Böylece, zihinler masala hazırlanmış olur.

«Döşeme» nin uzunluğu ve buluşlarının zenginliği, masalın sanatkarlığını gösterir. «Döşeme»

me» lerde eskiden «seci» denilen iç kafiyelere fazla raslanır: «Evvvel zaman içinde, kalbur saman içinde...», «var varanın, sür sürenin, destursuz başa girenin...» örneklerinde olduğu gibi.

2. Kısaca, «masalın gövde ve gelişme bölümü» dediğimiz bölüm, halk dilinde «iki tekerleyip bir yuvarlama» yahut «iki dizip bir koşma» gibi adlar alır. Masalçı, «döşeme» den asıl masala geçtiğini, «bir varmış, bir yokmuş.» veya «günlerden bir gün...», «vaktin birinde...» gibilerden bir sözle belirtir.

3. Sonuç bölümü olan «Üç elma» bir nevi gönül almadır. Bu bölüme, masalın duası da diyebiliriz. Üç elmadan geçen sözler dinliyenlere genel olarak hitabettiği gibi, zaman ve şahıs belirtilerek daha özel bir şekilde olanları da vardır:

«Gökten üç elma düşmüş, görenlerin başına...», «Onlar ermiş muradına, biz çikalım keretvane...», «Gökten üç elma düşsün, yiğit oğlu yiğitlerin başına... Birisi bu masalı dizip koşana, birisi oturup dinliyene... Birisini de okuyup üledim, (...) nın ruhuna bağışladım...»

Dede Korkut masallarının «Üç elma» bölümüleri, insana huzur ve saadet getirecek hayırlı dualardır: «Dedem Korkut geldi, boy boyladı, soy soyladı. Bu boy Deli Dumrul'un olsun, benden sonra alıp ozanlar söylesin; alını açık cömert crenler dinlesin, dedi. Yöm vereyim Hanım: Yarlı kara dağların yıkılmasın. Gölgece kaba ağacın kesilmesin. Kan gibi akan güzel suyun kurumasın. Kadir Tanrı seni namerde muhtaç etmesin. Ak alnında beş kelime dua ettik, kabul olsun. Yiğıştirsın, biriktirsın, günahımızı adı güzel Muhammed'e bağışlasın.»

Masal anlatma: Masalların anlatılışı ve dinlenilişi de üzerinde durulacak bir folklor olayıdır. Masalların tadı, içindeki olaylar kadar, belki de onlardan fazla, «anlatılışı» a bağlıdır.

Her evin bir anası olduğu gibi her köyün de bir masal anası, ninesi vardır. Köyde onun ağzına bakılır. Fakat o, hayli nazlıdır, kolay kolay ağzını açıp da masala başlamaz. Ocak veya tandır başında toplananlar masal anasını söyletebilmek için türlü yollara baş vururlar: Kimi tarlalarını süreceğini, kimi ekinini biçeceğini, kimi ineğini sağıp ayranını yapacağını vadeler. Nazlanma yine devam ederse bu defa, çenesine güvenenlerden biri ortaya çıkarak istenilen masalla ilgili bir «marta-val» atar. Yahut da «maval» denilen küçük ef-sanelerden birini anlatır. Masalçı yine de ağzını

açmazsa bu sefer de yedi tane Nasrettin Hoca lâtifesi anlatır. Bu devamlı ısrarlar karşısında masal anası veya ninesi; «anlaşıldı, başımı şişireceksiniz. Bari ben dilimi şişireyim!..» diyerek masala başlar ve bazan «Üç elma» ile, bazan da bir kıssa veya efsane ile, ibretli bir şekilde, bitirir.

Masal o gün bitmediği veya masalçı yorulduğu takdirde ara verilebilir. Masalçı, masalını bir yerde yatırır (keser). Yeniden başlayacağı zaman etrafındakilere: «masalımızı nerede yatırmıştık?» diye sorar. Geleneği bilmiyenlerden biri çıkıp da «surada kalmıştın!» dedi mi masalçı nine, elindeki şeyi (tesbihi, mendili, sazı...) onun önüne bırakır ve «o halde bildiğin yerden başlayarak sununu bağla!» der. En sonunda bir armağan vadi almak suretiyle yeniden masalına başlar.

Yukarıda bahsettiğimiz masal anlatma ve dinleme geleneği, bütün ayrıntılarıyla, hâlâ orta Anadolul bölgesinde yaşamaktadır. Az çok değişik şekillerde olmak üzere bu geleneklere başka bölgelerde de raslanmaktadır. Hattâ Hüseyin Rahmi Gürpınar, Gulyabani adlı romanının başında, Muhsine Hanım adlı İstanbullu bir masal ninesinden ve masal geleneğinden bahsetmektedir.

- (1) Edebiyat ve Tenkid Sözlüğü, M. Nihat Özün.
- (2) En Güzel Türk Masalları, E. Cem Güney.
- (3) Açıl Sofram Açıl, E. C. Güney.
- (4) Yücel, sayı: 73.
- (5) Türk Halk Edebiyatı — 1925 — sayfa: 131.
- (6) Türk Halk Edebiyatı, Prof. İ. Konoş. sayfa: 106.
- (7) Türk Yurdu, sayı: 239.

METİN AND

KIRK GÜN

KIRK GECE

Eski Donanma ve şenliklerde seyirlik oyunları.

208 sayfa, 15 lira.

Taç Yayınevi,

Posta Kutusu 1126
İstanbul

Koç Halayı

Yazan: Mahmut R. GAZİMİHAL

Havası yer yer çeşitlenmiştir. Bir varyantını Ferruh Arsunar yayımladı. Yazıya geçebilmiş söz dörtlülerinden bir kısmını buraya alıyoruz:

1
Koçları vurdum dereye
Öldüm araya araya
Terzi kolların fariya (1)
İçlik yâre dar geliyor;

Dar geliyor, dar geliyor
Bu iş bana zor geliyor.

Koç koça koçlar katıldı
Bal ile şeker karıldı
Yâr yâre işmar edince
O yâr o yâre satıldı;

Yâr satıldı, yâr satıldı,
İki can cane katıldı.
3

Koçları koştum döğene
Kızlar gidiyor kevene (2)
Ergen ergene sarılımış
Birbirin seven sevene;

Yâr seviyor, yâr seviyor,
Yüreğim yağı eriyor.
4

Koçlara kına yakıldı
Boynuna çanlar dakıldı
Yârim ak çadırdan çıktı
Bağrıma hançer çakıldı;

Ah yakıldı, vah yakıldı
O yâr fikrime dakıldı.
5

Koçları saldım dereye
Öldüm araya araya
Çam dibinden yola çıktım
Yâr gördü, sordu: nereye?

(1) Fariya = Çürüye; çürütün. (Farımak: Kötürüm olup çalşamaz hale gelmek, fersiz düşmek).

(2) Keven: Bir kır dikenidir; sap içleri ballı olur, hayvanlara verilir. Kurusu ocakta yakılır. Bunu kırlarda kızlar toplar.

Hayvan taklitli oyunlar hakkında bu sütunlardaki eski bir iki yazımı koleksiyonu olanlara hatırlatayım. Bugün hayvan adlı olanlarına temas edeceğiz. Bazılarında adına uygun taklit unsuru da vardır. Şunlar gibi olanlar yurdun dört bir bucağında «Saya» konusu gibi yer yer var ve yaygındır: **Akkoyun, Karakoyun, Kartal, Şahin, Atmaca, Geyik...** Bu tip oyunların kendi semt toplantılarında kimi zaman oynanmayışı sebepsiz değildir; hiç değilse bazılarının şartlı fırsatlara bağlı kalması hâlâ âdetdir: meselâ, **Koç Halayı**, «Koç kırımı — Koç katımı» mühletinde oynanır.

Anadoluda koç üzerine nice deyim, hikâye ve meseller söylenegeldiği, o arada Tunceli taraflarında «Koç Uşağı» diye tanınmış bir aşiretin bulunduğu, Sivas'ta Koçgiri (kısa söylenişle Koçeri) aşiret ve ilçesi olduğu dikkate alınır pek eski bir koç kültürünün totemcilik hatıralığına bile ihtimâl verilebilir.

Koç Halayı, erkekli kadınlı yürütülen karma çeşitlerdendir, Sivas ve Şarkışla yörelerinde görülür, tören ve kutlamalarda çekilir. — Halay dizisinin sağ kanadım kadınlar, sol kanadım erkekler tutar; birleşme yerinde yaşlıcaları durur. Düz sıra halinde oynanır. Dizinin ileri geri gidışleri ve yan yürünüşlerden bazı ayaklar gösterilir. Hareketler sertçedir. Tempo ortadır.

Oyunun sözleri uzun olduğu için havasının tekrarlanmalarında kitalarından istenildiği kadarı aynı ezgi ve farklıca sözlü nakaratıyla söylenir. Her kısmın bitişinde davulzurna aynı ezgiyi kendi tavrında çalar, onlar çalarken türkü söylenmez (1). Münasip görüldüğü kadar tekrarlamadan sonra başçekicinin dilediği ân oyuna son verilir.

Koç halayı yalnız kadın ve yalnız erkeklerce kendi meclislerinde de yürütülebilir. Tunceli, Bitlis, Erçiş yörelerinde keza vardır. Eskilerde daha da yaygındı.

(1) Davulzurna yalnız çalarken nağme çeşitlemeleri bollanır.

Yay dereye, ay dereye,
Öldüm «yar!» deye deye.
6

Koçları vurdum dereye
Öldüm araya araya
Terzi kolların kırılımsın
Yecek yâre dar geliyor;

Dar geliyor, dar geliyor,
Bu iş bana zor geliyor.

7

Gider isen göndereyim
Kunduramı döndereyim
Ya bendine bile (= birlikte) götür
Ya kendimi öldüreyim;

Dar geliyor, dar geliyor,
Bu iş bana zor geliyor.

8

Gel sana alma verelim
Kapuna köle olalım
Havalar ayaz, üşüdüm
Ağ da koynuna gireyim;

Dar geliyor, dar geliyor,
Bu iş bana zor geliyor.

9

Bağçelerde var kuşburni (1)
Dibinden verir ışkını (2)
Yâri elimden aldırmsın
Allahın şu kör şaşkını;

Dar geliyor, dar geliyor,
Bu iş bana zor geliyor.

10

Bağçesiz, barsız bu adam
Havansız, narsız bu adam
Kalaysız kaba benziyor
Bu dünyada yarsız adam;

Dar geliyor, dar geliyor
Bu iş bana zor geliyor.

Son kitadaki «bar» kelimesi bahçeyi

(1) Kuşburni: bir dağ meyvesidir.
(2) Işkın: filiz. (Bu gibi kelimeler uzaktan bazı mecaz mânalarda da kullanılıyorlar).

geviren parmaklık anlamındadır. Parmaklık kelimesinin kökü olan par da bar'dır. Bar denilen sıra oyunları da bir çevreleşmiş değil midir? Bu sonuncu kıta bize şu tanınmış Rumeli türküsünü hatırlattı:

Bağçeye «bar» diyemem
Ayvaya nar diyemem
Ağştım ben güzele
Çirkine yar diyemem.

Koç Halayının havası iki kısımlıdır demistik: sırf çalgının vurduğu ikinci sefer, birinci sözlüsünden daha hızlı alınır. Oyunun süresi boyunca sözsüz kısım da (kıta ve nakaratın tekrarlarında olduğu gibi) iki bitim noktalarından birer defa tekrarlanarak, sonra gelen kıtanın sözleriyle yeniden halay çekilmesine geçilir. Bu halaylı yerlerin çalgısız kaldığını söylemiştik. Oyunun havası 6/8 lik ve sürati gitgide sürati artacak şekildedir. Baştan hızı mutedildir.

Koç Halayı mevsimlik bereket ve zürriyet kutlaması oyunlarından biridir bugün için. Eski çağda mahiyeti olabilir ki dinî idi...

Ali Püsküllüoğlu

Şiirimizin Dört Ahmedi

Ahmet Haşim, Ahmet Hamdi
Tanpınar, Ahmet Kutsi Tecer,
Ahmet Muhip Dranas'ın hayat

ve şiirleri

Çevre Yayınevi

Cağaloğlu, Şeref Ef. Sokak
İstanbul

Araştırmalar:

Pazvant Oğlu Üzerine İki Destan

Yazan: Cahit ÖZTELLİ
Hasanoğlan Atatürk Öğretmen Okulu Edebiyat
Öğretmeni

1792 Yağ anlaşmasıyla sona eren Rus seferi bitiminde devlette, orduda büyük sarsıntılar meydana gelmişti. Bu yüzden imparatorluğun birçok yerlerinde başkaldırmalar başlamış; Mısır yerli beylerin elinde kalmış, Suriyeye Cezar Ahmet Paşa hakim olmuş, Bağdat valisi bir Kölemen hükümeti durumuna gelmişti. Necit'te Vahhabiler dinî bir idare kurmuş, Anadolu ve Rumelinde isyanlar başlamıştı.

Rumeli'deki Dağlı ve Kırçalı eşkiyası ile Pazvant oğlu isyanları bunların en önemlilerindendir. İlk olarak Deli Ormanda başlayan ayaklanma bir yandan Tuna boylarına yayılırken bir yandan da Edirne-Serez-Selânik çevrelerinin sarp dağlarında baş kaldıranlar her yana sarkarak kasıp kavurmaya başlamıştı. Bunlara tarihte «Dağlı Eşkiyası» denmektedir. Pazvant Oğlu ayaklanması bunlardan daha önemlidir. Son Rus seferinde isyanından dolayı idam edilen bir adamın oğlu olan Osman Ağa bir müddet kaçak yaşamış, seferin sonunda meydana çıkıp «Yamak» yazılmıştı. Yamaklar, sınır boylarında bekleyen yeniçeriler idi. Pazvant Oğlu Osman Ağa kahramanlık ve cesurluğu ile Vidin yamakları arasında sözü geçen bir adam olmuştu. Belgrat'tan kovulan bazı yamaklar Pazvant Oğluna sığınmış ve emrine girmişti. İki yıl Eflâk ve Boğdan'a saldırıp haraca kesmiş olan Pazvant Oğlunun bir kırallık kurmak istediği de söylenir.

Sınır boylarında önemli kaleleri ele geçirmeye çalışan Pazvant Oğlu Nizam-ı Cedid denilen yeni askerlere muhalif olduğundan İstanbul'daki yeniçeriler de onun tarafını tutuyorlardı.

Yaptıklarından ötürü üzerine bir ordu gönderildi. Küçük Hüseyin Paşa serdarlığına tayin edildi. Hüseyin Paşa aynı zamanda Kaptan-ı Derya idi. Pazvant Oğlunun birçok kollardan hücumu geçerek arasıra Varna, Ruscuk, Semendire gibi önemli kaleleri ele geçirdiği

olmuşsa da geri vermek zorunda kalmıştır. Belgrada kadar uzanmış ve bir aralık Sofyayı bile ele geçirmişti. Bütün Rumeliyi büyük bir karışıklık içinde bırakan Pazvant Oğlu'nu ele geçirmeye ve isyanı tamamiyle bastırmaya gücü yetmeyen devlet, kendisini güzellikle yatıştırma çalışmış, paşalık ve vezirlik bile vermişti. Böyle olduğu halde yine rahat durmamış, Belgrat yamaklarıyla anlaşarak onları ayaklandırmış ve bu ayaklanma sonunda Sırp- lar istiklâl savaşlarına başlamış, sonunda koca Sırbistanın elimizden çıkmasına sebep olmuştu.

Daha sonra 1807'de Pazvant Oğlu kendiliğinden öldü. Böylece bu büyük belâ da devletin başından uzaklaşmış oldu. Pazvant Oğlu on yıl kadar süren isyanları sırasında Vidin'i merkez yapmıştı. Üzerine gelen Kaptan-ı Derya Küçük Hüseyin Paşayı Vidin önderinde bozguna uğratmıştı. Bu bozgun üzerine taraftarı saz şairleri Pazvant Oğlu hakkında övücü destanlar yazmışlardır.

Bu destanlardan en geniş tafsilâtlı olanını Derûnî adlı saz şairi söylemiştir. (bakınız: Fuat Köprülü, Türk Saz-şairleri, cilt 2, sayfa 396).

Pazvant Oğlunun Hüseyin Paşayı bozguna uğratması üzerine söylenmiş iki destan daha yayınıyoruz. Birincisi «Emir Süleyman» adındaki bir saz şairinin, ikincisinin söyleyeni belli değildir. Her ikisinin de Pazvant Oğlunu açıkça tuttukları görülüyor. Adının başındaki «Emir» sözüne bakarak Süleyman'ın Pazvant Oğlu maiyetinde bir mevki sahibi olduğu düşünülebilir. İkincisinde de bağlama mısralarında hep «Osman Ağa» diye hitap ettiğine göre onun da Pazvant Oğlu'nun adamlarından olduğu anlaşılıyor. Esasen, o çağlarda sınır boylarında pek çok saz şairi bulunduğunu biliyoruz. Bu sebeple hep Pazvant Oğlunu öven destanlara raslanıyor.

Her iki destanda da tarihlerin kay-

dına imkân olmıyan gerçekler saklıdır. Bunlardan tarihçilerimizin faydalanması yerinde olacaktır.

Kaptan Paşa der ki hey Pazvant Oğlu
Vaktına hazır ol geldim savaşa
Ülümre senin itaatın yok
Vidin'i yıkarım tâ baştan başa
Pazvant Oğlu der ki hey Kaptan Paşa
Çok büyük söyleme gel coşa coşa
Nizam-ı Cedidî kaldır baştan başa
Padişaha âsi değılim hâşa

Kaptan Paşa der ki nâmun alayım
Ortağa gulgule salayım
İnşallah sana bir kılıç çalayım
Gökte de melekler etsün temaşa

Pazvant Oğlu der uyutma uyandır
Yedi kırakın arzusu Vidin'dir

İman getürmüşüm YARADAN birdir
Sere yazılmış olan gelür başa

Kaptan Paşa der dahi ne olacak
Kargımın önünde kim var duracak
Pazar günü bir yürüyüş olacak
Tep tüfek şeddâtına göz kamaşa

Pazvant Oğlu der ki Allah'tır erham
Çocuk muyum toptan tüfekten korkam
Eyle yürüyüş gelenlere bakam
Arabaların yanaşdır üleşe

Kaptan Paşa der ki Vidin'i yakın
Ben bu kavgadan vaz mı geldim sakın
Bir yürüyüşüm var kasıma yakın
Atam lâgımları akıllar şaşa

Pazvant Oğlu der ki kimimisi koçak
Bir yürüyüş etsem sıyrı bıçak
Ordunu bıraktı kaçtı görücek
Az kaldı ... olası Bükreş'e

Kaptan Paşa der ki bağrım ezeyim
Padişahma hasbi hâlim yazayım
Gelen sene vâfir asker düzeyim
Sanma kurtuldum sen etme telâşe

Pazvant Oğlu der ki benim şekim yok
Vidin'den padişaha bir hâkim yok
Dünyayı cem etsen senden korkum yok
Korkum benim şol Seyit Ali paşa

Emir Süleyman der yeğit türemez
Ali Paşa gibi vezir olamaz
Devlet umuruna sâdik yaramaz
Şevketlü Hümkâr seni bekler Paşa

★
Pazbant Oğlu dedikleri bir adı Deli
Vidin yeğitleri hep turna telli
Cümlesi Cerit ath kendi gönüllü
Dönmezem sözümden der Osman Ağam

Yaşa Padişahım sen binler yaşa
Üstüme gelen Genç Hüseyin Paşa

Asım kahramandır değıldir hâşa
Dönmezem sözümden der Osman Ağam
Sırmalı mendili dökmüş enseye
Beli demem şu cihanda kimseye
Göğüse verdim kilit oldum...
Kimse bilmez kadirim der Osman Ağam
Hüseyin Paşam kimdir, etmem minneti
Bâri verdi bana darb-ı kuvveti
Be billâh dinlemem böyle rağbeti
Korkmazam kimseden der Osman Ağam

Gelmesün üstüme ol Gürcü mekkâr
Asım kahramandır değıl nâbekâr
Kaplan almaz aslan ağzından şikâr
Vermezem ser-haddi der Osman Ağam

Sultan Selim efendimiz yer halifesi
Buña âsi olan erir cesedi
Be billâh değılim devlete âsi

Suçumu bildirin der Osman Ağam
Şevketlim emrine hazırım hazır
Gönderim üstüme bir âkil vezir
Yedi kırakla olmayalım rezil
Allah emrine razıyım der Osman Ağam

Bize gelen KITAPLAR

★ Sıgırd Undset-Nermin Türkmen: «Yaman Kadın». Roman, Varlık Büyük Cep Kitapları: 145. 16,5 X 12 boyunda, 126 sayfa, 2 lira.

★ «Varlık Yıllığı 1960». Varlık Yıllığı: 1. 1959 a genel bir bakış, giden ve gelen yıl için ne diyorlar, şiirler, hikâyeler, çeviri şiirler hikâyeler bölümlerine ayrılmış. 16,5 X 12 boyunda, 416 sayfa, 6 lira.

★ Max Stebich-M. Başaran: «Cingöz Çoban». Dünyadan seçme masallar. Varlık Çocuk Klâsikleri: 11. 5 X 12 boyunda, 64 sayfa, 1 lira.

★ Âşık Ali İzzet Özkan: «Teller de Muradını Alsın». Şiirler. Usta halk şairinin başlıca şiirlerini bir araya toplamıştır. 20 X 15 boyunda, 104 sayfa, 3 lira.

★ Hakkı Özkan: «Kıvılcım». Hikâyeler. Bilgi Yayınları, kitap serisi: 1. Nuruosmaniye Türbedar S. Aydınlar Han, No. 25, İstanbul. 20 X 14 boyunda, 64 sayfa, 2 lira.

Saz Şairleri :

Yusufeli'li Keşfi

— III —

Yazan: Adil ÖZDER

Bundan önceki iki yazımızda (I) Keşfi'nin hayatından bahsetmiş, saz şairliği yıllarındaki eserlerinden örnekler vermiştik.

Bu son yazı ile de şairin divanından aldığımız bazı şiir örnekleri sunuyoruz.

— 1 —

Elest bezminde olundum hitab
«Kaalü belâ» lisanından okudum,
Onunçün veririm herkese cevab
Erenlerin ihsânından okudum.

Niceleri vâsil oldu rahmete
Niceleri düştü anda zahmete,
Yüz dört kitab nâzil oldu ümmete
Ben inandım Furkan'ından okudum.

Keşfi'ym dersimi aldım hocadan
İmlâ bildim almış iki heceden,
Saadet kazandım gündüz geceden
Pir-i Âzam divânından okudum.

— 2 —

O dost bağında bülbülüm
Nice feryâd edem bilmem,
Gice gündüz dökem yaşlar
Niçin ağlar didem bilmem.

Ne Lokman verdi dermânım
Ne vâiz bildi pinhânım
Benim devletli sultanım
Ne hüküm-eyler bu dem bilmem.

Akar ırmak gibi yaşım
Sakınır kirpiğim kaşım,
Tükendi cümle sırdaşım
Garib kaldım nidem bilmem.

Acep var mı ki bir âdem
Bana artırmaya bir gam,
Zehirdir şerbet-i mâtem
Nasıl anı yudam bilmem.

Keşfiya bi-hesap derdim
Hayf ömrüm yeke verdim,
Tariyata yeni girdim
Yürümek bir kadem bilmem.

— 3 —

Derdim deva bilmez çiğirim sızlar

Söylesem dilimde sözler yanaktır,
Sakınım yanından çeşm-i nergisler
Kıvılcımlar değer közler yanaktır.

Ateşim yanaktır yanar ezeli
Hüsnün bağçesinin dökmez gazeli,
Baksam da göremem gayri güzeli
Meğer seni gören gözler yanaktır.

Vücudumu harman ettim savurdum
Yalancı dünyadan yüzüm çevirdim,
Dolaştı sinnimiz kırkı devirdim
Tevarihte bin üçyüz'ler yanaktır.

Aldım sattım pazarımı peşine
Haber verin gelsin biri, beşine,
Her bir sâlik yürüyemez peşine
Aşıklar gittiği buzlar yanaktır.

Çok vâizin sözü niçin işlemez
İbadet öğretir kendi başlamaz,
Gönül kırar benliğini boşlamaz,
Benliğinden geçen özler yanaktır.

Bir dertli Keşfi'ym gör ki n'olmuşum
Aşkın mahzeniyim gamla dolmuşum,
Her derd-ü mihnete billür olmuşum
Ayağım dokunan tozlar yanaktır.

— 4 —

Sene bin üçyüzün üç tarihinde
Rakam döktü nişana Ali oğlum,
Receb-i Şerifin on beş gününde
Kadem bastı cihana Ali oğlum.

Huda ver tâli-ömr-i binihayet
Kemalât üzre her türlü metanet
İlim, a'mal bulup hoşça feraset
Şekerler ez dehâna Ali oğlum.

Huda'yı hatırandan hiç götürme
Muhammed adını izle unutma,
Sakın gybet olan yerde olurma
Ziyan olur imana Ali oğlum.

Kesir-i zikr ile kalbin olur pâk
Silinir levh-i dilden küfr-ü işrâk,
Hemen cehd eyle Hakk'ı eyle idrak
Çü geldin bu mekâna Ali oğlum.

Bu dünya hâr, âhuret güle benzer
Gülün âşıkları bülbüle benzer,
Fırak-ı hasret içre küle benzer
Bu keşfi yana yana Ali oğlum (2).

— 5 —

Arzuhalim kendi destimle sunayım yâr'e mi

Bozkır'dan Deyişler

Yazar: İsmet ÖZALP

Üçpınar Bucağından Fatma nine (Soyadı Döner, 80 yaşlarında) dokuz kocaya varmış, üstüne dokuz kuma gelmiş, gün görmüş bir hatun. Buradaki parçalar kendisinden ekim 1952 de derlenmiştir.

«Leylek bir iyi taburmuş, güz gelmiş, tabur kalkmış yürümüş, birisinin kanadı yetmemiş, kalakalmış, bulaşmış ağlamağa, ana yüreğidir, dayanabilir mi?»

Bizim tüneğimizin dört yanı asma,
Kuzum sen Allahtan umudun kesme,
Anam gitti diye ağlayıp küsme,
Kanadı yetmedik yavrum kahındı.

Bizim tüneğimizin altı kurudu,
Yüzüne baktıkça yağım eridi,
Ellerin kuzusu kalktı yürüdü,
Kanadı yetmedik yavrum kahındı.

Bizim alayımız leylek alayı,
İneyin (m) gidiyin (m) ağlayı ağlayı,

Varayım yalvarayım muhtaç eder ağyare mi.
Can anm, cânan anm, Lokman anm, derman anm
Andan ayrı kim bilir sinemde gizli yâremi.
Anı bulmak isteyen kimden buhar, kimden sorar
Sormalı heft âsumanda kevkebi-seyyare mi.

Ne melek, ne cin bilir, insandır idrâk eyliyen
Düşmeli dağlara yoksa dâra mı, deyyâre mi.

Arşi kürsi kelem levhinde yoktur bu haber
Keşfiyâ rûhtan senin sırrın seni uyara mı?

— 6 —

Âşıkım mest eyleyen Leylâ mıdır. Mevlâ mıdır
Pîr elinden içtiğim derya mıdır, ma'nâ mıdır.

Nûş edüp aşkın şarabın öyle sermest olmuşum
Bilmezim eğlendiğim dünyâ mıdır, ukbâ mıdır.

Dide-i dikkat açup dikkatle bir kez kıl nazar.
Kalb-i ârif cennet-i âlâ mıdır, me'vâ mıdır.

Hızr elinden nûş edüp mey cân alan ihtyâ kulan
Gör faziletin anm İsa mıdır, Yahya mıdır.

Kendi yârin kendi cânında ararsın Keşfiyâ
Bu senin gördüklerin rûya mıdır, hulyâ mıdır (3)

(1) T. F. A. sayı: 115; Birinci yazı aynı dergi sayı: 107.

(2) Oğlu Ali Huzuri'ye nasihat olarak aslı 9 kıta olan bu şiirinin 4, 6, 7, ve 8. dörtlükleri buraya alınmamıştır.

(3) Bu gazeli Huzuri'den yazmıştım.

Ben çekeyim Allahtan gelen belâyı,
Gözleri sürmelim var ağla yörü.

Bir ara dalmıştı .Niye düşündüğünü sormuş-
tum.

«Düşünene düşünene sazdır
Düşünmeyene davul zurna azdır.

Ben düşünmiyeyim de kim düşünsün ay yav-
rum» dedi. Başladı:

Yalan dünyam yalansın yalan,
Hayvandır sana aldanıp kalan,
Yalan dünya senin nene aldanam
Azıklar aldın mı yola gitmeğe,

Döşekler hazır mı varıp yatmağa,
Yerler ağzın açmış haberin var mı?

Yalan, dünyanın ötesi yalan,
Kahbe felek yarı elimden alan,
Mısra Sultan olsan istemem kalan,
Dost ağlayıp düşman güldükten geri.

Biraz durdu, yeniden aldirdi:

Felek ile az gitti de aramız,
Melhemini almaz nedir çaremiz,
Bir kız yarelemiş, yarem var benim.

Aman hay Allahım, şu bana noldum,
Aşkına düseli sarardım soldum,
Yitirdim yarimi başka hal oldum,
Doldum dolu neyerim.

Fatma Nine bir daha söyledi:

Karanlık evlerin çarası yarım,
Dünyalar durdukça durası yarım,
Has bahçede bülbüller,
Kız sana döktüğüm diller, yar yar, yar
aman.

Alverin kel postahım giyeyin (m)
Yalnız evlere nasıl gireyin (m)

Has bahçede bülbüller,

Kız sana döktüğüm diller.

Evlerim evlerim hanay evlerim,
İçine girdiğe gönül eğlerim,
Has bahçede...

(Hanay: üstüne arı kovanı konulan
yüksek yapılar)

Köyün birinde kızları analarına boyuna bak-
la bekletilirmiş, anaları ölünce ağlamışlar.

Evimizin önü bakla anam,

Yaz gelsin de kakla anam,

Gel de Dul-ardı'm yine bekle,

Ben anamı ölmez sanırdım,

Acısı olmaz sanırdım.

Kars İli Halk Oyunlarının Adları

— I —

Yazar: KIRZIOĞLU M. Fahrettin

«Dede — Korkut Oğuznamelerinde anılan
Eski — Oğuzlar'ın SÜRME LÜ (İğdir — Karaka-
lası) ve AĞCAKALA (Digor ilçesinde ve Arpaça-
yı sağındaki Mireni — Karabağ) gibi paytaht se-
hirlerinin harabelerini içerisine alan ve Selçuklu
Sultanı Alp — Arslan'ın 1064 teki «ilk Rûm Se-
feri»nden beri bir Müslüman — Türk yurdu
olan Kars İli, mâzisi ve pek mühim coğrafya böl-
gesinde bulunması bakımlarından, folkloru araş-
tırılıp incelenmeğe pek değer bir yerdir. Bugün
13 ilçe ve yarım milyon nüfusu ile bu ilimiz, folk-
lor ve etnografyaca o kadar çeşitlilik ve zenginlik
göstermektedir ki, millî sınırlarımız dışında ka-
lan Azerbaycan, Dağıstan Türkleri'nden son 160
yıl içerisinde buraya göçüp gelen ve topluca ya-
şayan köylerden başka, Kırgız, Karakalpak Tere-
keme gibi yarıgöçebe Türk kollarının örneklerini
de bağrında barındırdığı için, «Küçük — Türki-
stan» minyatürlerini de burada bulmak mümkün-
dür. Ayrıca, bütün Anadoludaki Alevi — Bekdeşi
Türkmanlar'ın Sivas ve Maraş bölgelerinden da-
ha Osmanlılardan önce gelen kollarını; Kıpçak
Çağatay türkçesiyle görüşen ve 1124 yıllarında
Selçuklular Küri ile Çoruk boylarından uzaklaş-
tırarak buralara bir sınır — koruyucusu çeri ola-
rak yerleşen ve sonuncuları XVI. Yüzyılda Or-
todoks — Hıristiyanlıktan dönüp Müslüman olan
Kuman - Kıpçak Türkleri'nin torunlarını burada
bulup incelemek kolaydır. Anılan Türk kollarına
mensup yerli ve muhacir Karşılardan başka,
ilin öz ve eski Yerli — Türk halkı ise, nüfusun
çoğunu teşkil etmekte; 1534 te Kanunî çağında
Anadolu — Türk Birliğine gönül isteği ile katılan
bu bölgeye, Şî'i Şafililere ve propagandalarına kar-
şılık bir siper kordonu mâhiyetinde bu tarihten
sonra yerleştirilen Kurmanç — Kürtler ile bütün
halk kolları tamamlanmaktadır. Bugünkü Kars
İli halkının tümünü, Anadolu, Azerbaycan ve
Çağatay/Kıpçak türkçeleriyle görüşenler ve Kur-
mançlar olarak 4 kola ayırarak tetkik etmek ge-
reker. BİŞ bunları, buradaki yerli halkın deyimi
ile Birinci şahıs zamirini söyleyişe göre şöyle ad-
landırabiliriz:

1. BEN — DİYENLER: çoğu Hanefi — Sün-
ni YERLİLER ve azı Alevi — Bekdeşi TÜRK-
MANLAR, Anadolu lehçesiyle konuşurlar. Kibar
delikanlılarına Yerliler DADAŞ, Türkmanlar da
KADA/KADE derler.

2. BAN — DİYENLER: Ardahan — Poskov
ve Çıldır gibi Kür boyundaki kazaların Hanefi
— Sünni halkı; GAGAVAN ve ÇINÇAVAT ad-
larıyla da anılırlar; Kuman/Kıpçaklar'ın diliyle
Çağatay lehçesiyle karışık Anadolu türkçesiyle
görüşürler. Daha çok eski Çıldır Eyaletimizin
merkezi Ahıska ile buraya bağlı Artvin halkımı-
zın giyim ve âdetlerine bağlıdır. Kibar deli-
kanlılarına DADA ve DADALİ derler.

3. MEN — DİYENLER: 1746 da Nâdir Şah'a
kaptırdığımız İğdir ile Tuzluca ilçeleri Yerlileri
ile — ki, 1828 de Moskof idaresine geçmiş, 1918
de Albayrağa kavuşmuş ve Kars Millî — Şurâ
Hükümetine katılmış, 1920'de son olarak kurtul-
muşlardır 1801 de Rusların Tiflis Vilâyetini iş-
gallerini müteakip 1830 yılına kadar Orta —
Kür (Borçah, Tiflis) bölgelerinden ge-
len Çıldır — TEREKEMELERİ, 1920 den
sonra Karsın eski nahiyesi İken, Ermenista-
na bırakılan Arpaçayı başındaki Akbaba bölg-
esinden gelen TEREKEMELER ile Tiflis ve çevre-
sinden iltica yoluyla gelen Terekemeler ve Re-
van, Gümrü, Nahçıvan'dan kaçarak Ermeni zul-
münden bize sığınan ve çoğu şehre yerleştirilen
eski Revan — Hanlıği Türkleri. Bugün-
kü sınırlarımız dışından Kür boylarından gelen
TEREKEME veya KARAPAPAKLAR, Hanefi —
Sünni; Arpaçayı ile Aras boyundakiler ve Aras
solundan gelenler ise Caferi — Şî'idirler. Son
160 yıl içinde zaman zaman Kars topraklarına ge-
len Terekeme ve Şî'ilerin hepsi ile İğdir ve Tuz-
luca Yerlileri Azerbaycan lehçesiyle görüşürler.
Oyunları ve giyimleri ufak değişikliklerle birbirine
benzer. Yiğit delikanlılarına Şî'iler KOÇU, Te-
rekeme/Karapapaklar ise KAĞA ve LELE der-
ler.

4. (Farsçadaki gibi, ekmeğe) NAN — DİYEN-
LER: Yukarı — Dicle boylarından gelme Ha-
nefi-Sünni Kurmanç-Kürtler'dir. Aralarına «Mu-
turup» (Mutrib) ve «Karaçi» (Karaşili) diye haka-
retle anılan Çingeneler de karışmıştır ki, çoğu
çalgıcıdır. Deli kanlılarına — Uygurlarda görü-
len ve Terekemelerde de yaşayan, Artukoğulların-
daki gibi — KAKKO (kağa) veya KEKE derler.

Bu girişten sonra, Kars İli halk oyunlarının
adlarını vereceğiz. İlerdeki bütün rakis oyunlarını:
A) ÇALGISIZ (Türkü ile oynanan) OYUNLAR,
B) ÇALGILI OYUNLAR diye iki anakolda top-

lamak gerektir.

A) ÇALGISIZ (Türkü Söylenerek Oynanan) OYUNLAR

Yakın akraba çocukları, komşu gençleri veya her yaştaki kadın erkek halk adamları: imeci/imece, harman, kotan (pulluk), erişte kesme, yün yıkama-tarama, bağ bozumu, tahıl temizleme, de-ğirmene varma, ormana gitme, tuzlaya gitme, a-rabalarla uzaklara kiracılık etme gibi topluca ya-pılan işler sırasında, çalgıcının bulunmayışından doğan eksikliği güzel ve yüksek sesle söylenen belli türkülerin âhengine uyarak giderip daha içten ve samimice oynarlar. Çalgısız oyun, düz veya ince-ay biçiminde toplanan oyunculardan başa geçen birisi veya sağbaştaki ilk iki kişi tarafından solo veya ağzağza verilerek ve yüce sesle söylenen bayatı/mânî veya koşma türküleri ile başlar. «Baş» takilerin söylediği «yaprak» (mısrâ)ları, veya «iki-yaprağı» (beyitleri) önc«orta» dakiler, sonra da «pöçük» denilen sondak'ler sıra ile ve yüce sesle tekrar ederler. Çalgılı oyunlardan da-ha kolay ve pek samimi, çok vecidli olan bu gibi türkü söylenerek oynanan halk oyunları, yerine ve uymaya göre bazan akşamdan sabaha değin sürüp gider ve oyuncuların çokluğuna göre iki kat, üç kattan dokuz kat dâire biçiminde dizile-rek oynanır. Hattâ, içe halkalardan başka, hele-zon biçiminde de dizilerek 40-50 kişinin başladığı oyun, 200-300 kişi ile sona erebilir.

Bu gibi çalgısız oyunlar, aslında, çocuklar ile gençler için NANAY ve her yaştakiler için daha ağırbaşlı sayılan HALAY adıyla ikiye ayrılır. Bu iki adı, Kars İlinde Ben — Diyenler ile Ban — Diyenler söylerler; Men — Diyenler ise, her iki-sine birden ve bütün toplu oyunlara YALLI der-ler.

1 — NANAYLAR. Akraba ve komşu oğlanlar ile kızların veya ayrı mahalleliler ile ayrı köylüle-rin karşılıklı olarak ve çoğunde «dişme» (takıl-ma) görülen bayatılar (mânîler) ile oynanan Nanaylara Ben-Diyenler AKIŞTA, Men-Diyenler de (ayva=hayva, ark=harık, örük=hörük, ara-ba=haraba sözlerinin başındaki gibi katma H ile) HAKIŞTA derler. Bütün nanaylar «alaca» (kız-lı-oğlanlı) veya kızlar ayrı, oğlanlar ayrı topla-narak ve ancak serçe parmaklardan tutuşarak çok nezih ve kibarlıkla oynanır. Oyunun edepli başlayıp bitmesine çok dikkat edilir. Hele «alaca-lâhı» oyunlarda, bu hususa çok ehemmiyet ve-rilir. Nan-Diyenler de, gerek türkçe bayatılarla, gerekse kürçe «denk» (kafiyeli) sözleriyle çalgı-sız oyunları oynarlar. Gerek «Bayatı»lar, gerekse «Denk»ler 7 veya 8 hecelidirler. Nadiren 11 he-

celi koşmalar da okunur. Her nanay türküsü a-rasında, yedi hecelilere göre «Nanı nanı na na-nay» ve sekizlilere göre de «Nanı nanı nayna nanay» tekerlemesi söylendiğinden, bu oyuna NA-NAY adı verilmiştir.

2 — HALAYLAR. Nanaylara göre daha çe-vik oynanır ve Barların ilk biçimleri sayılır. Ha-lay türküleri söylenirken, ortada ve sondaki-lerce tekrarılmaz, hep başa geçen «Halaybaş» larca yüce sesle söylenir. Yorulan Halaybaşlar çekilince, yerine daha dinçleri geçer. Halay oy-nayanlar ellerini yana ve biraz yukarıya açık o-larak uzatıp beş parmağını kenetlemece tutuşur-lar. Oyunun «sekme» veya «yelleme» denilen çe-vik kısmına geçilince, kenetlenen parmaklar a-çılarak, eller sağ ve soldakilerin omuzbaşlarına konularak tutuşulur; Halaybaş'ın boşta kalan sağ eli ve Pöçük'ün boştaki sol eli de mendilli sallamaya devam eder. Nanaylarda, yalnız ağır ve sonlarda çevik (sekme) ayak, bacak ve kolları önyukarı ve yanyukarı kaldırma hareketleri ol-duğu halde, Halaylarda, Barlardaki gibi omuz hareketleri, çökmeler ve çevik ayak figürleri var-dır. Bunları oynamaya «Halay-çekme» denir. Ke-limenin ashının, topluluk sıfatı «ALAY» (=düz-gün dizi) ile yakınlığı veya birliği olsa gerektir. Baştaki «H» sesi de, «Hakışta»da andığımız gibi Oğuz-Türkman ağzımızın eskiden (Divânü Lu-gat it-Türk'ten) beri bilinen hususiyetinden gelme-olacak. Men-Diyenler'in «Yallı»ları da aynidir ve belki «Yallı» ile «Halay» sözleri başlangıçta «Al» köküne bağlı idiler. Öteden beri, Kars İlinde ve Doğu-Anadolu ile Azerbaycan'da «Alay» ve «Ha-lay» sözleri erkek adı olarak da kullanılmıştır. Nanay, Akışta Hakışta ve Halay Türküleri örneklerini başka bir yazımıza bırakıyoruz (1).

B) ÇALGILI OYUNLAR

Kars İlinde: bağlama, saz, cura (küçük-saz) ve bazan def ile bunlardan birine uyularak çalı-nan çalgı ve söylenen türkü veya «semâh» (se-mâ'i) havaları ile oda toplantılarında Ben - ve Ban-Diyenler'den Sünniler halk oyunu, Alevî-Bek-deşi Türkmanlar da gizli dini oyunlar (semâh-lar) oynarlar. «Ne Sünnüyük, ne Şî'yi, bizder (bizler) khelis (hâlis) Müsürmanık (Müselma-nız) «Müsürman» nakaratıyla, eski Kam-Barı (Şaman-Davulu) yerine Hükümet korkusundan bayağı gaz-benzin tenekesini çalarak âhenk sağ-layan Terekemclerin MÜRÛT denilen ve Amas-ya'daki Karabağlı mutasavvıf-şâir Mîr-Hamze Ni-gâri Hazretlerinin Türbesini hemen her yıl ziyâ-ret için bugün bile Karstan seçkin adamlarını

Halk Edebiyatı:

Kul Ahmet'in Hayatı ve Şiirleri

Yazan: Şükri ELÇİN

Kul Ahmet, 1932 yılında Maraş'ın Pazarcık ilçesine bağlı bir alevî köyün-de, Bozlar'da doğdu. Babası Mehmet, Pazarcık'ın Köroğlu köyünde yerleşmiş Sinan Millî aşiretinden Bilâl Ağa'nın oğludur. Dedesinin ninesi kendi rivaye-tine göre meşhur köroğlu'nun karısı Benli Döne soyundandır.

Şairin ninesinin babası Mehmet De-de, tarikatın piri idi, Mehmet Dede ile kendi babası, saz çalan ve şiir söyleyen kimselerdi.

Kul Ahmet, babasını bir yaşında kaybetti. Okula gidemedi. Sonradan o-kuma-yazma öğrendi. Oniki yaşında saz çalmağa başladı. Ustası kendi köyün-den Hasan Aksoydu.

Şair, nasıl âşık olduğunu şöyle an-latıyor: Bir gün bağ çapalarken yorul-dum, bir ağacın gölgesinde uyudum. Rû-yamda, elimde küçük bir saz vardı. Çö-le doğru gidiyordum. Yolda çeşme ba-şında, kırk tane yeşil donlu, belden yu-karısı çıplak kızla karşılaştım. Onların

gönderen Şaman-Müslüman Türkler de, kendi dini oyunlarını kadınlı-erkekli oynarken, ancak teneke ve nâdiren bunun yanında çöğür çalar-lar. Bunların atalarını 1584 yıllarında Tiflis-Gen-ce-Ahıska İlleri arasında gören Osmanlı tarihçi-leri, çok süslü ve birtakımı iki katlı olan küm-betlerde yatan ulularının «Gürhâne» lerine tapın-dıklarını ve ulusbaşlarına da o zaman Kazak-Han denildiğini; İslâm dinine giren bu Beğe, Osmanlı Serdarının «Nazar-Paşa» adını verip, Loru Eyâ-leti'ne (atası yurduna) Beğlerbeği tayin eylediği-ni, yazarlar (2). Men-Diyenler'den Şî'i Türkler, odada, saz ve bağlama'dan başka, «târ» ve zilli -def te çalarak oynarlar. (Rus sahne hayatının ve şehirlerdeki Ermeni çalgıcıların tesiriyle de, şehirliileri, odaya «armonika» ve akordiyonu da sokmuşlardır). Oda ve daha büyük kapalı yer-lerde eldavulu (küçük-davul) ile meyî (3) türkçe konuşanlarca, kaval ise Kürtlerce çalınır, arada türküler de söylenerek oyunlar oynanır. Açık hava ve meydanlarda ise, davul (büyük-davul) ve zurna çalınır; topluluk çok olursa, iki veya üç kat (çift) davul-zurna bir arada da çalabilir ve oynayanların sayısı yüze ve daha yukarıya aşı-

bu halinden utandım. Kim olduklarını sordum. İçlerinden biri, biz: «Mekteb'i İrfân» kızlarıyız, dedi.

Yolunda ilerlerken karşıma biri ak sakallı, ak donlu; diğeri kara sakallı, yeşil donlu iki pîr çıktı. Her ikisi de yanımdan geçti. Kara sakallı kendisini tanıyıp tanımadığımı sordu Ben ««sen cansız duvarları yürüten değil misin»? dedim. Elimi tuttu. «Eyvallah, kork-ma!» dedi. Sonra kızlardan biri geldi, beni evlerine götürmek istediklerini söyledi. O sırada kara sakallı yanıma geldi. Cebinden üç kırmızı elma çıkardı. İkisini kıza verdi, birini bana.

Ben, tek emanın bana verilmesine razı olmamıştım. Kız, «nasibine razı ol» dedi. Götürmek istedikleri mağara ka-pısında «Ben size kul olmam.» dedim.

Elma istedim. Kız, elmasının yarısını bana verdi. Elmayı yedim. Mağaraya girmedim. Tekrar yürüdüm. Bir ırmak kenarında davul çalınıyordu. Düğün vardı. «Düğün kimin»? diye sordum.

bilir. Nan-Diyenler, açık havada tulum ile de oy-narlar. Ben ve Ban-Diyenler'e göre, «tulunun se-si, Cehennem kıjrtısı» olduğundan, çalmak ve dinlemek günah sayılır.

Kars İlinde bugünkü ahali katları veya bö-lükleri üzerine, çalgılar hakkında kısaca bilgiler sunduktan sonra, halk oyunlarının adlarını ana-cağız. Bunu yaparken, 1-Ben-Diyenler ile Ban-Di-yen YERLİ Halk Oyunları, 2-Men-Diyen TERE-KEME-AZERBAYCANLI Halk Oyunları, ve 3-Nan-Diyen KURMANÇ-KÜRT Halk Oyunları di-ye üç ayrı kolda toplayacağız.

(1) Bunlardan birtakımı, 1943 te İstanbulda bastırılan «KARS» adlı kitapta (s. 129-131) nesredilmiştir.

(2) Bak. İsmail Hami DANİŞMEND, «İZAHLI OSMANLI TABİHİ KRONOLOJİSİ», III. Cild, 1950 İstanbul, s. 76 — 77.

(3) Kars halk sazları ile bunlardan «mey» üze-rine en değerli bilgiyi, sayın A. Adnan SAYGUN, «RİZE, ARTVİN VE KAHS HAVALARI TÜRKÜ, SAZ VE OYUNLARI» kitabında (1937 İstanbul, s. 56, «Mey» vermiştir.

Hüseyin-i Kerbelâ'nın, dediler. Oynıyan kız da Fâtimatüzzehra imiş.

Irmaktan su içmek istedim. Fatıma engel oldu. Ben, sana külektan vereyim, dedi. Verdi, aldım, içtim ve rüyadan uyandım.

Kul Ahmet'in şiirlerinde adı geçen Mihri Melek işte bu rüyada kendisine görünen kızdır.

Şair, sevgilisinin Hicaz illerinde yaşadığına inanıyor. Kul Ahmet, rüyadan uyanınca bölük bölük turların Malatya'ya doğru uçtuklarını görür. Hemen trene binip Malatya'ya gider. Oradan Sivas'a, Zara'ya, Şarkışla'ya ve meşhur Banaz köyüne uğrar. Sivasta Zara köylülerinden alevî bir kıza, Zeliha'ya âşık olur. Karşılıklı demlerde bulunurlar. Cemal âşığı olan Kul Ahmet, evlenmeğe razı olmaz. Maraş'a döner.

Bu ilk geziden sonra şair, Anadolu'yu bir kaç kere dolaştı. İzmir'de askerlik ödevini yaptı. Ailesi halkı ve akrabaları amcasının kızı Ayşe ile evlenmesinde ayak dirediler. Ahmet, mücerret kalmak istiyordu. Araya giren rakipler yüzünden kızı kaçırdı. Vuslat istemedi. Mahkûm oldu. B.M. Meclisi'ne yazdığı dikkate değer manzum dilekçe sonunda affa uğradı.

Aşağıdaki şiirlerle samimi bir Hak âşığı olan Kul Ahmet'i tanıtıyoruz.

I

Ey gaziler ben bir derde düş oldum
Ne sultan rahm eder ne de kul çeker
Başım alıp düşsem sevda çölüne
Ne sahra dayanır ne de bel çeker

Cevrimi çekerim hergün her gece
Aşk elinde pırşan hallarım nice
Sevda meyvasını vursam ağaca
Ne yaprak dayanır ne de dal çeker

Yaram elli iken dayandı yüze
Ne Eflâtu bakar ne Lokman bize
Hayal pınarım dökse denize
Ne derya dayanır ne de sel çeker

Gönül âşık bir perininin hastası
Bekliyor sahrada gelmez Leylâsı
Toros Ekspres yârin postası

Ne makastan çıkar ne de yol çeker
Kul Ahmet'im yazdım bir name dilek
Göndermez yare bu çarhı felek
Eyvah benden küstü yar Mihri Melek

Ne bir mektup salar ne de tel çeker

II

Mecnun gibi düştüm çöle dağlara
Leylâ Leylâ dedim hal belâsından
Bir seher eyyamı endim bağlara
Bülbül zare düştü gül belâsından

Bu bağdan pirlere bezirgân işler

Seda verir kuşlar figana başlar

Bu derde dayanamaz dağ ile taşlar

İnilir (iniler) dereler sel belâsından

Bu yolda gidenler ağlar dediler

Akar boz bulanık çağlar dediler

Bu aşkı götürmez dağlar dediler

Karlar pare pare yil (yel) belâsından

Durnalar semada ider pervası

Dökülür çöllere ah ü avazı

Bir ayak üzere ider niyazi

Hü çeker ağaçlar dal belâsından

Kul Ahmet'im gel çıkalım seyrane

Bu dertten ölürsün yoktur dermane

Dilim ateşlendi sazım pervane

Perde yaralandı tel belâsından

III

Hey eranlar nasihatım sizlere
Aldanmayın nefse sonra azar hey
Kadir Mevlâm hışma gelir bizlere
Alınmıza kara yazı yazar hey

Ben de bu cihana geldim seyrane

Aşk meyinden aldım döndüm pervane

Ahır sonu dünya olur virane

Rüzgâr eser toprakları tozar hey

Haves etme yaylasına dağına

Meyil verme bağçasına bağına

Dünya benzer çocuk oyuncağına

Evelk yapar geri döner bozar hey

Oniki yıl kurbet elden aradım

Dost yolundan ölmek idi muradım

Ehlibeyt soyunda bir suna gördüm

Aşıkları katarına düzer hey

Kimdir murat alan yâr ü vefada

Âşıklar ah eder cevr ü sefada

Bu cihandır kimi zevk ü sefada

Kimin asar kimin diri yüzer hey

Muradım pîr elinden alanlar

Zâhir bâtu hikmetini bilânlar (bilen)

Bir saçı leylâya Mecnun olanlar

Başım alır diyar gezer hey

Kul Ahmet'im yazdım bir name dilek

Firdevsi âlâdan konca gülüm var

Bin yaşasam bu âlemde ölüm var

Âkibeti iki taşlı mezar hey

IV

Gönül perişandır çarhım elinden
Akar boz bulanık selden osanmaz
O kimdir bülbülü gülden ayıran
Bülbül figan eyler gülden osanmaz

Kani Hak'ka doğru gelüp göçanlar
Yol deyince serden candan geçanlar
Hızırın elinden dolu içenler
Gezer dağ u taşı beiden osanmaz

Akar gözlerimden kan ile yaşlar
Hep başıma geldi gördüğüm düşler
Seherden erlere bezirgân işler
Çekilüp gidiyor yoldan osanmaz

Bu aşkın elinde dertlerim biter
Ben derman ararken efkârım artar
İkrarlar bend olmuş bir dilden öter
Arı hizmet eder baldan osanmaz

Kul Ahmet'im hizmet eyle canana
Dost kabından içüp içüp kanana
Günbegün Hak için deyüp yanana
Erişir didara kuldân osanmaz

V

Şu nefsimin kanlı asker taburu
Çiğnedi gönlümü yol aldı gitti
Sevda pazarım aşkın gevheri
Yükledi vapura mal aldı gitti

Cenge dayanmadı sevda kervanı
Süremedi gülşen şâd ü devranı
Gönül tarlasında sevgi harmanı
Savurdum daneyi yil (yel) aldı gitti

Nefsim dedi süset (sus) öldürüm seni
Korkusunda teslim ettim bu teni
Bin ton zincir ile bağladı beni
Ağa paşa sultan kul aldı gitti

Baş çıkamadım cefada bıktım
Naçar kaldım bu nesnede el çektim
Sevgi tarlasından bir bostan ekтім
Yağmur yağdı çoşkun sel aldı gitti

Cihanda görmedim dostun vefası
Mecnun gibi çektim Leylâ cefası
Rakipler şâd oldu sürdü sefası
Yarı ben avladım el aldı gitti

Kul Ahmet'im kabul olmaz dileğin



Maraşlı Âşık Kul Ahmet

Tuzağıma düştüm kahpe felegin
Hicaz illerinden Mihri Melek'in
Zülûfünden seba tel aldı gitti

VI

Gerçek âşıklara bir sualim var
Dört kitabın harfi neden yazıldı
Süleymandan evvel kaç sultan geldi
Mührü nerde kabri nerde kazıldı

Magripte maşrika iki top geldi
Atan kimdir tutan kimdir kim aldı
İkisi bir elmaydı kim böldü
Ay güneşin nuru nerde süzüldü

Yer su iken nerde geldi bu toprak
Kaç babadan kaç anadan doğdu Hak
Kudretten de geldi üç yeşil yaprak
Getiren kim alan nerde nazıldı

Hakikat sancağı kimin destinden
Yer göğün temeli neyin üstünden
Hudanın cemal hangi dostundan
Kırkların şerbeti neden ezildi

Kim yazdı elif beyt iki satırı
Kimden kaldı dört kayınım hatırı
Kul Ahmet'im onikidir katarı
Yedisiz yok beşi nerde düzüldü

Divriği'de Atasözleri ve Tâbirler

— III —

Yazar: Tarık ORHAN

Tencere tencereye «Dibin kara..» demiş, sacayağı: «Ben ikinizi de bilirim..» demiş.

«Kavakta nar biter mi? Hem de kafam gibi.» Ben bir gelin oldum.. ister babası alsın, ister oğlu.

Yağlı kazan yağlı kazana.. yağsız kazan da dibine yana.

Akrabamın akrabaya akrep etmez ettiğini. Kalçalı avrat gerek ki pençeli oğlan doğura. Eve lâzım olan camiye haramdır.

Eşeği satık «Çö.. demeden kurtulduk. Uma uma döndük muma.

Yanmış harmanın öşürü olmaz.

El için yanma nara, yak çubuğunu keyfini ara.

«Ne ucuz, ne ucuz? Elin malı ele ucuz.» Elden oğul olmaz, külden duvar olmaz.

Yazın aba al, kışın yaba al.

Dağ yürü dağ yürü.. Dağ yürümese abdal sen yürü. (*)

İt uyuz, biz müflüz. (**)

Bir ocakta bir umut. (***)

Bir yudum suyla yedi adım yolun hakkı var. Hak doğruya, bak doğruya.

Baskısız kavgayı rüzgâr kaldırır. (***)

Küçük suda büyük balık yaşamaz.

Beş parmağın beşi de bir değil .

Değirmenin alt taşı eskimez. (Kocasından daha çok yaşayan kadınlar için söylenir)

Bitli baklaman kör alıcısı olur. (Gelinlik çağa gelen fakir, çirkin kızlar için söylenir.)

Kul hatasız, hata tövbesiz olmaz.

Fıkaranın kanı akağan olur.

Su içen tasını beraber taşır.

Boklu çamurluya gülmüş.

Kırk yılın başında fıkarâ hürsüzlüğe çıkmış, ay akşamdan doğmuş.

Tosyaya pirince gitmiş evdeki bulgurdan da olmuş.

(*) Büyüklelerin küçük ve fakir akrabalarını arkadaşlarını arayıp sormadıkları unuttukları zamanlar küçüklerin onların yanına gidip yakınlık göstermeleri lâzım geldiği hakkında söylenir.

(**) Müflüz: müflis, para pul tutmayan, malı mertebesi olmayan. Uyuz it misali.

(***) Bir evin bir oğlu, tek dalı, biricik ümid.

(****) Kavgâ: ağaç kabuğu, yonga. Bu tabir, üzerinde anne baba baskısı olmayan, serazad yaşıyan genç kız ve delikanlılar için söylenir.

Olmayasın üç beldenin birinden. Darende'den

Divriği'den Gürün'den. (1)

Hamalın sırtındaki yük seyredene hafif gelir.

Şeytan Kermah'ta doğmuş, Divriği'de yaşamış,

Kayseri'de ölmüş.

Gittiği Antep, yediği pekmez.

Horoz ölmüş, gözü çöplükte kalmış.

Sirkeyi sarmısağı hesap eden paçayı yiyemez.

Ustamın adı Hıdır, elimden gelen budur.

Yerin kulağı var.

Sarmısağı gelin etmişler kırk gün kokusu

çıkarmış.

Suyu getiren de bir, destiyi kıran da.

Tilki tilkiliğini ispat edene kadar postu elden

gidermiş.

Ana gibi yar olmaz, Bağdat gibi diyar olmaz.

Her şey hesabınan, tut avuç avuç. (2)

Allahın istemediğini peygamber kapıdan ko-

varmış.

Ya evlâdın bir ola, ya ocağın kör ola .

Göçün önu nereye giderse sonu da oraya gider.

Doğrudan aç, eğriden tok olmaz.

Allah adamına göre işini, dağına göre kışını

verir.

Unmayan kulun bir derdi vardır. (3)

Akıllı, sözünü deliye söyletirmiş.

Hekim seyahate çıkmış, yerine limonu bırak-

mış.. Ezcacı, ben de gidiyorum.. demiş, elmayı

vekil etmiş. Bu haberi duyan sovanla sarmısak

küplere binmişler.

(1) Olmayasın, Olamazsın. Bu üç belde halkının

kendi memleketleri dışında «gurbette» iş tutmak-

ta, mal mülk, servet sahibi olmakta ve iş ba-

şarmakta eşleri bulunmazmış.

(2) Hasabınan, hesabı ile, sayı ile, ölçü ile. Tut:

Bildiğimiz meyva, dut. «dut kurusu»

(3) Unmak, iyi olmak, yarası iyi olmak, savmak.

Burada, bir türlü ilerliyiye, yükleymiye, işini

işini yoluna koyamıyan, emsallerinden geri kim-

seler için kullanılmıştır.

Divriği'de Takvimle ilgili Atasözleri ve tâbirler

Mart içeri pire dışarı. (1)

Mart kapıdan baktırır, kazmak kürek yaktı-

rır. (2)

Mart ise de dert ise de çiçek burnunu gös-

terir. (3)

Martta merak, abrilda da bir horum ot ge-

rek. (4)

Martta tezek kuruya, abrilda seller yeriye. (5)

Abrıl geldi yetiştii, dudak yere yapıştı. (6)

Sakın abril beşinden, camızı ayırır eşinden. (7)

Sittei sever, her dakkası bir tevir. (8)

Berdelacuz, yer gök tacız. (9)

Arados geldi yakın, elma güllerin sakın (10)

Gücügün arpası, martin sıpası. (11)

Arpa hozana, dut kazana. (12)

Kabayel «lodos» insana buz, kara köz. (13)

(1) Ziraatle uğraşanlar, köylüler ve yaşlılar burada bu gün bile Rumi ayları kullanırlar. Bu tabir, mart ayından itibaren havaların ısındığını ve bütün böceklerin ve bu arada pirenin de meydana çıkacağını anlatır. Yaşlılar iyi günlerde duvar diplerinde güneşlenirler. Çiftçiler toprak işlerine hazırlanırlar.

(2) Fakat bu ayda yine tedbirli tedarikli olmak lâzımdır. Yoksa, öyle soğuk günler olur ki kazmayı küreği bile yaktırır bu ay.

(3) Toprak bu ayda uyanmıştır. Her ne kadar bozuk ve soğuk havalar beklenirse de artık kış gitmiştir, şurada burada çiçekler burnunu topraktan dışarı çıkarırlar. (Peygamber çiçeği, Nevruz, Mine.)

(4) Mart ayında çiftçinin hayvanları el'an içerdedir. Merek yani samanlığın dolu bulunması icap eder. Hatta Abril (Nisan) a bir horum «Bir at yükü» ot kalmalıdır.

(5) Bu bölgede martta havalar kuru, yağışsız gider, nisanda da ne kadar çok yağmur yağarsa o kadar faydalıdır.

(6) Abril-Nisanda-artık havalar düzelir, hayvanlar otlamağa başlarlar. Çocuklar ve gelinler de köyün kasabanın yakınlarındaki tarlalarda ve civarlarında Nevruz, Gözenek, Peygamber çiçeği, Yemlik, Dikencik, Sığırdili, Küşekmeği, Ağcaca, Göğcece, Kızılca, Gelinparmağı, Kuzukulağı gibi çiçek ve otları toplar eve getirirler. Bu otlar ayıklanır, yıkanır, haşlanır şehirlerdeki yumurtalı ispanak gibi (Mihlama) sı yapılır. Çok lezzetli ve bilhassa şifalıdır. Köyde bahar aylarının ilk sebzeleri bunlardır. Bulgur çorbasına bir parça Yemlik doğrarlar ve buna Pancar aşısı derler. Çorbaya hem lezzet verir hem de yeşillik olur, görünüşünü değiştirir. Bu otların hepsine birden (Pancar) da derler. Pancar topladım, pancar aşısı pişirdim.. Nevruz, Peygamber çiçeği, Gözenek, Kuzukulağı gibi çiçek ve otları da çiğ olarak yerler. Kuzukulağının ayrıca salatası olur. Yemliği de yine çiğ olarak, iyice yıkadıktan sonra tuza batırır yerler. Marul niyetine.

(7) Abril beşi sayılı gündür. Ekseriyetle

fırtınalı, soğuk, karlı yağmurlu geçer. «Nisanın 17-18 inci günleri Kuğu Fırtınası bu sıralardadır. Yine Mart dokuzu da belli bir gündür. (21 Mart) Nevruz: Gece ve gündüzün eşitliği bu tarihe rastlar, fırtınalar eksik olmaz. «Güneşin Hamel burcuna girmesi».

Damlarda burç soyarlar

Mart dokuzu sayarlar

Yavaş şöyle sevdiğim

Gören olur, duyarlar.

Sögüt ve Kavak ağaçlarının ince dallarına, uclarına Burç denir. Bu günlerde otu samanı alafı tükenen hayvan sahipleri bu ağaçların ince dallarını budar eve getirirler. Kabuklarını soyarlar ve davara yedirirler. Martin dokuzunu da böylece geçirirler. Soyulan deynekler de ocakta süttin kaynamasına, yufkanın pişmesine yarar. Bundan sonra da Abril gelir yetişir, dudak yere yapışır. Hayvanlar otlamağa çıkarlar.

(8) Sitte sever. Rumi nisanın, abrilın sekizi ile onüçü arası. Hava her gün hatta her saat değişir. Açar, kapanır, kar yağar, dolu düşer, fırtına tipi olur.. tekrar açar, tekrar kapanır, yağmur yağar.. velhasıl bu altı gün böyle değişik gider. Halk, bazı sözünde durmayan, kararsız kimseler hakkında (Akşama kadar kırk mezhebe girer, akşam da mezhepsiz yatar.) derler. İşte bu Sitte sever günleri de o adamlara benzer. Her dakikası bir tevir. Tevir: Başka başka, çeşit çeşit, birbirine uymaz.

(9) Berdelacuz, Rumi şubatın yirmi altısı ile rumi martın dördü arası. 11-17 mart. Bunlar da belli günlerdir. Hava hep kapalı ve bozuk, bilhassa soğuk geçer. Yağmur çamur insanı usanır. Taciz eder. Yer ve gök, kurtlar ve kuşlar bile bu havadan yılar, acizlenirler. Bu günlere (Kocakarı soğukları) da derler. Başka bir tabir de (Kocakarıyı kabağa oturtan) dir. Çok eskiden kocakarının biri su dökmek için dışarı çıkmak istemiş bu günlerde.. köylerde helâ evlerin içinde değil, evlerin dışındadır.. hatta çok evlerin helâsı da yoktur, duvar diplerinde, harman kenarlarında veya ahırlarda bu zaruret def'edilir. Koca karı sıkışmış.. dışarı çıkmayınca ne yap-sın? Evde su taşı olarak kullandığı içi oyulmuş ve kurutulmuş kabağa oturarak bu müşkülü halletmiş. Takvimde bu günlerin başlangıcı husum fırtınası olarak yazılıdır.

(10) Rumi nisanın yirmi birinde vukuu muhtemel çiçek fırtınasına işaretir. Arados geldi yakın, elma güllerin sakın. Bu tabir yalnız elma için değil, o günlerde çiçek açan bütün meyva ağaçları içindir. 5 Mayıs Çiçek Fırtınası belli bir

Halk Eğlenceleri:

Şeyhosman Köyü Bilmeceleri

Toplayan: Cafer ÖZTÜRK

Bu köy Çankırı ilinin Yapraklı ilçesine bağlıdır. Zengin folklor malzemesi vardır. Bunlardan ilk derlenen bilmeceleri okurlara sunuyoruz.

1. Yeraltında civcivli tavuk.

Cevap: Karınca, Patates.

2. Yer altında kitli sandık.

C: mezar.

3. Ağız açık aya bakar.

C. dibek

4. Uzun oluk, karnı yarık.

C. su oluğu

5. Uzun oluk, dibini delik.

C. baca.

6. Aktır ayılmaz, çoktur sayılmaz.

C. saman.

7. Pazardan alınmaz, çevreye konmaz, dadına doyulmaz.

C. uyku.

8. Kat kat, emme kadayıf değil; yenir emme, meyve değil.

C. soğan.

9. Küçük mezar, dünyayı gezer.

C. ayakkabı.

10. Altı ay yatar, altı ay kalkar.

C. Al renkte tay.

11. Kayada kalbur asılı.

C. kulak.

12. Yedi delikli tokmak, bunu bilmeyen ahmak.

C. kafa, (baş)

13. Yer altında kızıl bakraç.

C. kırmızı pancar, kocabaş.

14. Yer altında yağlı kayış.

C. yılan.

15. Dağda takılar, suda cipiler, arşın ayaklı, bur-

gündür. Erken çiçek açan bütün ağaçlar bu firmaya tutulursa o yıl meyvasız kalırlar.

(11) Gücük: Şubat Şubat'ta karlar erir erimez tarlalar kararınca hemen arpa ekilirse, bu arpaya emsal olmazmış. Martta doğan sıpalar ise güne kadar çok iyi beslenip büyüyeceği için, diğer aylarda doğan sıpalara üstün olurlar.

(12) Arpaların biçilmeğe başladığı günlerde dutlar da olur, silkelendir. Pekmez, pestil.. yapmak için kazanlara doldurulur kaynatılır. Hava-lar iyice ısınır. Rumi haziran sonrası.

(13) Kabayel: Iodos, insana buz gibi tesir eder, üşütür ama, karları da eritir. Kara köz, ateş gibi tesir eder. Çiftçi kabayeli dört gözle bekler.

ma bıyıklı.

C. balta, balık, tazi, tavşan.

16. Daldı dalıman — Suda süliman

Köpük saçan taş — Tazsuz pişen aş.

C. Kuş, balık, sabun, süt.

17. Kara yılan — Kara geven

İşildak — Muşıldak — Şipildek

C. kaş, baş, göz, burun, dudak.

18. Yer altında kül boncuk.

C. karınca.

19. Karşıdan karşıya gölgesiz geçer.

C. ses.

20. Anbar altında Musa — El ayağı kısa

Şimdi gelir görürsün — Güle güle ölürsün

C. Kaplumbağa

21. Bir kalbur uşağım var, saysam saysam baş olmaz.

C. Yıldız.

22. Küçük kuşlar — Camiyi taşlar

Kendi malını yeyemez, ele bağışlar.

C. arı.

23. Eğirmi, değirmi — Bir deliği var yüzüymü.

C. petek.

24. İleğene un basdım — Ortasına ben basdım.

C. göz.

25. Çalı dibinde bir yoğurum hamurum var.

C. tavşan.

26. Metel metel mali metel — Dil vurur, damak atar — Bir karı pazara oturmuş bakla satar

— Baklanın kilosuna kaçta deyince celerir (celermek: abdal abdal bakmak), yüzüne bakar.

C. kurbağa.

27. Ben giderim, o gider — Önümde tin tin eder.

C. Gölge, sakal.

28. Geriden bakdım aktaş — Yanına vardım, süt-lü aş.

C. piring.

29. Şu tepenin öte yüzü, beri yüzü — Lapa lapa geyik izi.

C. yazı.

30. Buradan bakdım yeşil türbe — Yanına vardım, estafur (estagfurullah) tövbe.

C. diken.

31. Hay hoturu hoturu — Biri kalkar, biri oturu (oturur)

C. terazi.

32. Hay hoturu hoturu — Hay Allahın katırı — Ne yüklesem götürür.

C. Köprü.

33. Alaca, belece — Kaydırıverdim yamaca.

Aynı Olayları:

Baykurt'un Derleme Gezileri

Yazan: Bora HINÇER

«Türk Halk Oyunlarını Yaşatma ve Yayma Tesisi» adına yurdumuzun Adapazarı ve Arifiye bölgelerini dolaşmakta olan Şerif Baykurt, bu bölgelerin kadın ve erkek halk oyunlarını tesbit etmekte ve bu oyunları derlemektedir. Değerli arkadaşımız, ocak sonunda bu inceleme ve derleme gezisini tamamlamıştır. Arkadaşımız bu sefer de şubat ayında Trakya bölgesi halk oyunlarını derlemeye gidecektir. Bu gezi, Tekirdağ, Çanak-kale, Edirne ve Kırklareli vilâyetlerini içine alacaktır.

Arkadaşımızın derlemiş olduğu Kırklareli halk oyunları, geçen seneki III. Halk Oyunları Bayramı'nda büyük alâka görmüş ve beğenilmişti.

GAZİANTEP HALK OYUNLARI VE HALK TÜRKÜLERİ DERNEĞİ

Gaziantep'te, buranın folklorunu daha iyi tanımak ve tanıtmak için bir dernek kurulmuştur. «Gaziantep Halk Oyunları ve Halk Türküleri Derneği» adındaki derneğin müteşebbis heyetinde Belediye Reisi Dr. Faik Taşcıoğlu, Maarif Müdürü, Yapı ve Kredi Bankası mü-

C. Göz.

34. Kap kapıyı — Kaptım kapıyı — Kip kipi — Kiptim kipi — Göm kızı — gömdüm kızı.

C. ateş.

35. Ben ne idim, ne idim — Yeşil başlı bey idim — Allah beni şaşırıldı — At bokuna düşürdü.

C. arpa.

36. Hazreti Ali'nin vakfı — Geldi boğazına dakıldı — Altı gözlü, on ayaklı — Bunu bilmeyenin yokdur aklı.

C. Saban, boyunduruk. İnsan ve öküzün (bir çift) göz ve ayakları.

37. Hazreti Ali'nin vakfı — Deli boğazına dakıldı.

C. tesbih.

38. Terazi kılıklı — Yüzbin delikli.

C. petek.

39. Buradan atdım kılıcı — Halep'den çıktı bir ucu.

C. şimşek.

40. Suya düşer ıslanmaz — Yere düşer paslanmaz.

C. altın.

41. Yardan gider, yar yıkılır, yerden gider.

dürü, Dr. Cemil Özbal, eski Belediye Reisi Necmi Bayram, avukat Cemil Cahit Güzelbey, öğretmen Feridun Erserim, Fuat Ural, Nadir Gül, gazeteci Faik Muhsinoğlu ve Dr. Kâmil Afat bulunmaktadır.

KONYA BOZKIR KAŞIK OYUNU TOPLULUĞU HİLTON'DA

Geçen ay, Bozkır'ın Çat köyünden Ali Sandal, İstanbul'dan çekilen bir telgraf aldı. Bu telgrafta, Kaşık Oyunu saz ve oyun arkadaşlarıyla birlikte derhâl İstanbul'a hareket etmeleri bildiriliyordu. Hilton Oteli ısrarla Konya-Bozkır Kaşık Oyunu Topluğunu turistlere göstermek istiyordu. Zira yabancılar Kaşık Oyununu çok tutuyor ve çalınca alkışlıyorlardı.

Ekip, bir gün sonra İstanbul'a gelmiş, Hilton'da oyunlarına başlamıştı. Dergimizin sahibi, Topluluk mensuplarına sorduğu bir suale şu cevabı almıştı: «Bizde, asıl kadınların erkek içinde oynaması ayıptır. Bu oyunu hiçbir kötü geleneği olmaksızın en yiğit erkekler oynar. Bozkır'da, Seydişehir'de, Beyşehir'de bir düşün olunca, kadınlar kısmında kadınlar, umum karşısında erkekler oynamak fırsatı bulamazlarsa, düşün sahibine gücenirler. Bu oyun bizim öz mahlumuzdur.»

C. saban demiri.

42. Çın çınlı imam — Kubbesi tamam — Ben bir kız aldım — Babası imam.

C. saat.

43. Ufacık boylu — Kadife donlu.

C. pathican.

44. Dedem deve — Girmez eve — Kes başını — Girsin eve.

C. ayçiçeği.

45. Sallanır sarkar — Düşeceğim diye korkar.

C. Kapı zerresi.

46. Uzundur, kızdır, huysuzdur, tüysüzdür.

C. biber.

47. Dağdan gelir, daşdan gelir — Egerlenmiş aslan gelir.

C. sel.

48. Dağdan gelir, dak gibi — Gözleri budak gibi — Eğilir bir su içer — Beğirir (ince ses) oğlak gibi.

C. kağrı.

49. Eğrim büğrüm bacası — Dağdan gelir hocası.

C. soba.

SOĞUK ALGINLIĞI

BAŞLANGICINDA **OPON** ALMAK FAYDALIDIR!

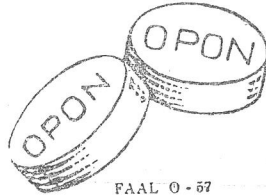
OPON baş, diş, adale, sinir, lumbago ağrılarını teskin eder. Bayanların muayyen zamanlardaki sancı ve rahatsızlıklarında faydalıdır.

BÜTÜN
AĞRILARA
KARŞI



OPON

günde 6 tablete kadar alınabilir



FAAL 0-57

Yıllık abonesi 6,
altı aylık abonesi 3
Liradır.
Yurd dışı senelik abone
2 dolardır.

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

Basılmıyan yazılar
istenince geri gönderilir
Adres değiştirmelerde
ücret alınmaz.
Ekicigil Basımevi

Yazı İşlerini Fiilen İdare Eden Mes'ul Müdür: I. HINÇER

Adres: Yeşildirek, Sultanmektebi Sokak, No. 17, İstanbul

«TÜRK FOLKLOR (= HALKBİLGİSİ) DERNEĞİ» NİN YAYIM ORGANIDIR.

ÖMÜR BOYUNCA AYLIK GELİR

VAKIFLAR BANKASI

1960 da

1 milyon

800.000

liralık

Apartman daireleri Göztepe
Bağdat caddesi üzerinde
Plaj yolu mevkiindedir.
Daireler, denizenazır, kalori-
ferli, parkeli, gömme banyolu
lüks olarak inşa edilmiştir

PARA VE APARTMAN DAİRESİ

İKRAMİYELERİ

AKBANK

Vadeli her 100, Vadesiz her 200 Liraya bir kur'a numarası

Senesonda ve senebaşında
2 6 2
kişiye Daireli Apartmanın
tamamı

45
Apartman Dairesi

ayrıca
1.300.000 TL

cen'an
3.100.000 TL

TÜRKİYE  BANKASI
paranızın...
istikbalinizin emniyeti

1960

İKRAMİYE PLANI:
TAMAMI PARA
4 MİLYON LİRA!

Çekilişler :

27 Nisan
27 Haziran
27 Ağustos
27 Ekim
27 Aralık
T. C.

ZİRAAT
BANKASI
Vâdeli tasarruflarda
her 50 liraya, vâdesiz
tasarruflarda her 100
liraya bir kur'a
numarası

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

Şubat 1960

İÇİNDEKİLER:

DİN VE ADETLER	Doç. Dr. Cahit TANYOL
YILBAŞI KARŞILAMASI	Mehmet ÇOKAL
TEPÜK TEPMEK	Mahmut R. GAZİMİHAL
BAYBURTLU CELALİNİN ŞİİRLERİ (I)	Hikmet DİZDAROĞLU
LEYLEK TÜRKÜSÜ	Seyit KÜÇÜKBEZİRCİ
KARS İLİ HALK OYUNLARININ ADLARI (II)	KIRZIOĞLU M. Fahrettin
AŞIK TEVFİK	M. Halit BAYRI
YOZGATTA GELİNKAYALAR EFSANESİ	Ayhan SIZAN — Aydın OY
YAŞAYAN DEDE KORKUT: TEPEGÖZ	Cahit ÖZTELLİ
ŞİVLİLİK	Mustafa ATAMAN
BOZKIR'DA KIZ İSTEME, NİŞAN, DÜĞÜN	Mehmet Ali TİPİ
ÜREGİL'DE ÇOCUK TEKERLEMELERİ	Kâmil TOYGAR
SEFERİHİSAR ORTA OYUNLARI (IV)	M. Necaî ÖZSU
KENAN ÖZBEL'İN KONFERANSI VE OYA SERGİSİ	Bora HİNÇER
BİZE GELEN KİTAPLAR	

Sayı: 127

Kuruş: 50



Yalnız
artistlerin
değil
sizin
cildiniz de

güzelleşir
Kadife gibi yumuşar,
Taze, temiz ve
Cazibeli olur

Beta
fazlı
KOMİLİ
TUVALET SABUNU
Daha iyi. Daha ucuz...

Sabun bitinceye kadar kokusu devam eder.

Necmi Komili Tel. 220796 İSTANBUL